

BURHINUS

Ó, PTAČÍ ZPRAVODAJ

VÁŽENÍ ČTENÁŘI

Letos v lednu jsme založili amatérskou ornitologickou skupinu s názvem Ó, ptáci. Na 1. schůzi v Jizerských horách jsme se rozhodli vydávat časopi s názvem BURHINUS. Budeme Vás zde informovat o naší činnosti, o různých ptačích novinkách i zajímavostech. V každém čísle bude též drobná ptačí soutěž. Tohle je 1. zkušební číslo, proto, prosím, omluvte nedostatky a veškeré své připomínky pište na naše kontaktní adresy.

Vlašťovka obecná (*Hirundo rustica*) je všeobecně známý pták vesnic i měst. V Evropě se odhaduje její populace na 16 milionů párů. V poslední době však ubývá.

ZAŽILI JSME

Jizerské hory
19.-25.7.2010

Jeden prázdninový týden jsme trávili v krásné přírodě Jizerských hor. Byli jsme ubytováni nedaleko přehrady Souš. Prochodili jsme kus přírody, navštívili jsme protřzenou přehradu na Bílé Desné, Rašeliniště Jizery a mnoho dalších zajímavých míst. Samozřejmě, že jsme také objevovali. Ptáků bylo opravdu mnoho, ikdyž ne více jako rostlin. Z těch nejzajímavějších bychom mohli jmenovat třeba sýce rousného, ořešníka kropenatého, hýla obecného i rudého, skorce vodního, oba druhy králíčků, morčáky velké, tři druhy pěnic... a možná jsme zahlédli i káni rousnou. Kromě ptáků tato příroda oplývá i jinými krásy, a tak jsme sledovali i zmije, žebrovice a samozřejmě plno borůvek.

Akce Acrocephalus – Poodří

3.8.-6.8.2010

Dne 3. 8. 2010 se na hlavním vlakovém nádraží v Olomouci nějakým způsobem sešel náš tým, složený z Jardy, Potápky, Pěnkavy, Ondry, Rosnatky a mé maličkosti. První vlak jsme stihli a ... ostatní spoje nakonec taky. Než jsme došli na naši „stanici“, měli jsme již započítané poštolky, rehky či rorýse... Ornitologové nás přivítali, s Pěnkavou jsme postavili náš stan a než jsem se nadála, měla jsem obuté své černé gumáky. Po větě – „Je tu extrémě mnoho vody...“ mi sebevědomí podstatně kleslo, ale touha vidět nějakého toho rákosníka byla silnější. Ostatní (většinou) mají své obrovské rybářské kalhoty či podřítáky. Sítě jsou na velkých kůlech a kůly jsou zapuštěny do vody, která vám místy sahá 20 cm nad kolena. Naštěstí tu máme lávky, které sice byly v horším stavu než minule (pokud vůbec byly), ale i tak to dost pomáhá, navíc je to o dost zajímavější. Nejdříve se jde podél sítí A, zhruba v polovině se nachází odnož B, mířící doleva. V sítích jsou podélné kapsy A, B, C, D a E. Takže pták většinou letí, potká síť a spadne do kapsy. Potom ho někdo od nás najde a snaží se ho vymotat. Sítě se kontrolují každou hodinu, takže ptáci mají občas dost času na to, aby se zamotali opravdu důkladně. Nejdřív se vymotají nožky, potom křídla a hlava. Pokud mezitím neuletí, opatrně ho strčíme do plátěného pytlíku a zavážeme. Na pytlíku je bílá nálepka a na ni se napíše číslo sítě, kapsa a směr odkud pták do sítě vletěl. Potom se jde i s ptáky na kroužkování, které probíhá v naší stanici. To už je úkol našich vyškolených kroužkovatelů. Dají se zjistit i různé zajímavé údaje, jako stáří, pohlaví, tučnost, váha a hlavně potvrdit rod a druh. To vše se zapíše i s číslem patřičného kroužku. Na první kontrole jsme sice nic nenašli, ale na dalších už ano. Nejzajímavější byl asi sedmihlásek, a chřástal kropenatý (viděli jsme i vodního a malého), kterého vlastně spíš chytil Ondra, nyní už Chřástal. Prokázalo se tak, že chřástalové rádi ty dvě myšice temnopásé, které jsme našli mrtvé na cestě. Za stanem jsme měli rybník, takže jsme viděli i hvízdáka, husy velké, potápky černokrké, malé a roháče, zrzohlávky... A také puštíky. Nakonec nám moc nepršelo a byli jsme podle mě úspěšní, máme čtyři druhy rákosníků – *Acrocephalus schoenobaenus* (rákosník proužkovaný), *Acrocephalus arundinaceus* (rákosník velký), *Acrocephalus scirpaceus* (rákosník obecný) a *Acrocephalus palustris* (rákosník zpěvný). Komáři nás nesežrali, v bažině jsme se neutopili a 6. 8. jsme se šťastně vrátili domů.

CO NÁS TEPRVE ČEKÁ

aneb KALENDÁŘ AKCÍ

Zde Vám přinášíme pozvánku na nše, Ó, ptačí akce. Aktualizaci naleznete na našich webových stránkách. Je zde o předběžný seznam našich výprav, pravděpodobně další ještě přibudou. Také bychom Vás rádi pozvali na Evropský festival ptačtva, který pořádá Česká společnost ornitologická, Pobočka Birdlife International. Bližší informace naleznete na stránkách ČSO www.birdlife.cz. [My navštívíme exkurzi v Tovačově a Záhlinicích.](#)

- 2.10.2010 – V rozáriu bude již tradiční akce pro děti, letos s názvem KRTEK BOŘEK , bude Vás tu čekat i jedno stanoviště zaměřené na ptáky a samozřejmě mnoho jiných....
- v listopadu budeme již tradičně sčítat káně na Akci Buteo
- 20.11.2010 se vydáme za ptáky Tovačovských rybníků v rámci exkurze MOS

EVROPSKÝ FESTIVAL PTAČTVA

- Chomoutovské jezero – 3.10.2010
- vede J. Vidlař
- Choryňské a Hustopečské rybníky – 2.10.2010
- vede J. Koleček a K. Pavelka
- Tovačov – 2.10.2010
- vede A.Goebel
- Třemešské rybníky u Šumperka – od 1.10. do 2.10. 2010
- denně od 8:00 do 18:00
- Záhlinice – 3.10.2010
- vede P. Šálek

ZE ŽIVOTA Ó, PTÁKŮ

PRVNÍ SCHŮZE

Na táboře v Jizerských horách jsme uskutečnili naši historicky první schůzi. Dohodli jsme se na naší další činnosti. Vymysleli jsme tento zpravodaj, rozhodli jsme se založit webové stránky a mnoho dalších věcí. Celkový soupis ze schůze je k nahlédnutí na našich, již zmiňovaných stránkách, kde také bude oznámení o schůzi další.

WEBOVÉ STRÁNKY

Nedávno byly také zpuštěny naše webové stránky. Naleznete je na adrese <http://o-ptaci.webnode.cz/> .

Jsou zde aktuální události z naší společnosti, ankety. Naleznete zde také zajímavosti z ptačí říše, pozorování i fotogalerii. Připravujeme také „herbář“ peří. Vše je zatím ve vývoji, a tak, prosím, omluvte případné nedostatky. Rádi také uvítáme Vaše přání a připomínky.

NOVINKY Z ROZÁRIA

Nyní je zde již prokázán výskyt 55 druhů ptáků. K letošnímu slavíkovi, pěvušce sedmihláskovi a mnoha dalším přibila 2.6.2010 hrdlička divoká.

NOVINKY Z PTAČÍ ŘÍŠE

STRAKAPOUDI JIŽNÍ V OLOMOUCI

Jednoho březnového rána mě probudilo strakapodí tlučení. Na anténě protějščího domu tokal pár, a tak jsem zběžně pořídila několik snímků a odešla do školy. Když jsem potom prohlížela fotografie, nestačila jsem se divit, byl to pár strakapouda jižního. O nějaký ten pátek později jsem šla znovu stejnou cestou do školy a opět se mi dotyční ptáci zjevili. A večer opět. Začala jsem tedy nad nimi přemýšlet, a závěr zněl: Musí zde hnízdit. Nyní jsem měla na práci najít obsazenou dutinu. Shledávala jsem se však jen s přeletujícími „jižňáky“ a nenávisnými pohledy místních obyvatel. Na začátku června už mladí vyrostli, a tak staří měli plné ruce práce je uživit. Léтали v krátkých intervalech před školní okna na starý jasan a zase vraceli. Ještě o několik dnů později „narostl mláďatům hřebínek“ a ze své rodné dutiny na přiletující rodiče začali pokřkovat. Nyní jsem hnízdo přesně lokalizovala. Nacházelo se ve starší lípě na jednom z místních dvorů, ze tří stran obklopeno stěnami a okolo čtvrté chodí denně desítky dětí do školy. Do dvora též ústí hospodská zahrádka, kde bývá také velmi živo. Vylétnutí mláďat jsem neviděla, ale pravděpodobně proběhlo bez komplikací, jen několik metrů od velmi rušné Olomoucké ulice, Masarykovy třídy. Strakapoudům jižním zřejmě lidé vůbec nevadí, a tak doufám, že tu příští rok opět vyhnízdí.

JAK TO VIDÍ ŠPAČEK

O špačcích je všeobecně známo, že napodobují různé zvuky. Už jsem si zvykla na jejich vrzání po naší staré brance, která už je několik let vyměněná. Letos na jaře opět jako první přilétl pan špaček, a tak trochu smutně se rozhlížel po zasněžené krajině. O několik týdnů později už předváděl své vyvolené samičce zvuky podobné střelbě z brokovnice. Pravděpodobně se je naučil někde ve Středozeví. Největší překvapení nám však přinesl koncem dubna. Pravidelně na sousedovic ořechu, kde špaččí pár každoročně hnízdí, také již tradičně prozpěvuje kos. Daný večer, jako vždycky seděl kos na vrcholku a hvízdal si svou písničku. Pod ním seděl špaččí pár a bedlivě naslouchal. Pan špaček hltal každý tón, a když potom jeho učitel odletěl, obsadil jeho místo a přednášel samičce kosí zpěv. Dařilo se mu to s úctyhodnou přesností, přesto mu však některé tóny vrzaly zrovna ne po kosím. Špačci to však bylo úplně jedno, jestli zpívá jako kos nebo špaček, stejně si už vybrala. Několik dní na to jsem procházela vesnicí a v hloučku stromů prozpěvovala žluva. Vzhledem k tomu, že hlas byl mírně chraplavý, rozhodla jsem se jeho původce nalézt. O to víc mě překvapilo, když v koruně seděl špaček a těšil se ze žluví písničky. A tak tedy přemýšlím, jestli se má vůbec cenu učit ptačí hlasy, když za typickou melodií můžete nalézt úplně jiného zpěváka. A špaček to tedy nejspíš vidí tak, že nic není, jak se zdá. Koneckonců tito pěvci se dají splést kdykoli kdekoli a s čímkoli.

JAK ULOVIT CHŘÁSTALA

Pokud člověk má tu možnost, to štěstí a tu šanci odchyťovat ptáky v rákosinách, jistě si také kromě různých rákosníků pomyslí na něco lepšího. Snad všechny, kteří je znají, uchvacují poněkud „zvláštní“ chřástalové. Většinou je člověk nemá šanci zahlédnout, ale ztoho, když třeba stojí u sítě a má plné ruce práce, chřástal se mu plete pod nohy že by o něj zakopl. Většinou jsou však plaší a zblízka si je neprohlédnete. Jak se tedy o zážitek „ohmatat si chřástala“ neochudit? Mezi odchyťová zařízení patří různé sklopy či vrše. Jak však ptáka nalákat? Jistým druhem chřástalích „pamlsků“ jsou červíci, ale takový červ je malý a na vodě se často přehlédne. Zkuste použít něco většího. Třeba taková mrtvá myš je ideální návnada. Chřástal na ni „útočí“, a tak i pokud do vrše nevběhne přímo, dá se „snadno“ polapit i vně pletiva. Tak tedy, až příště půjdete po polní cestě, narazíte na mrtvého hraboše a budete mít zrovna namířeno na nějakou „vodní odchyťovou akci“, schovte si ho. Chřástal v ruce je rozhodně nezapomenutelný zážitek.

P.S.: Za
výsledek
redakční
rada
časopisu,
ani Ó
Ptáci
neručí

PTAČÍ (ZLO)ZVYKY

Každý ptačí druh má svá popsaná chování v různé literatuře. Čas od času ale můžeme pozorovat různé odchylky, které v knihách nenajdeme. Mnohokrát nad nimi zůstává rozum stát. A proto těmto zvykům se budeme snažit věnovat i v dalších číslech tohoto časopisu.

Letos v červnu se mi poštěstilo opět pozorovat orlovce říčního. Trochu mě však zaskočilo místo, kde jsem daný druh přistihla. Ve smrkovém lese jsme došli na mýtinu, kde kroužil světlý dravec, orlovec. Dodnes mi není jasné, co tam zamýšlel, a ikdyž o pár set metrů dál jsou zřejmě zarybněné, velmi malé vodní plochy, přesto mi nedochází, co tam, a ještě nad mýtinou pohledával.

Stejně tak u jedné z pozorovatelek na Neziderském jezeře hnízdili vrabci domácí. Mě však uchvátilo, jak dotyčná samice shání potravu. Dlouho vysedávala na ohradě pro dobytek a vyhlížela hmyz, který spadne na vodní hladinu. Následně se pak vrhala dolů a ze třepotavého letu muší nešťastníci zobáčkem sebrala. Takto nalovenou potravu pak nosila svým mláďatům.

Čas od času se také objeví fotografie křivky obecné sedící na zdi. Smrková semena tu nejspíš nemají, ale v oblastech se skalami se někteří jedinci naučili vyzobávat snad vyhřívající se hmyz i ze zdí domů či skal.

Kdo ví, třeba jednou popíšeme křivku zední či vrabce vodního.

KAM ZA PTÁKY

Zatopené pole – Dub nad Moravou

Určitě už jste slyšeli o zatopených polích. Zatopená pole jsou velmi zajímavými ptačími lokalitami, které vznikly po jarních záplavách na většině území ČR. Laicky řečeno – kaluže na poli. Nejbližší Olomouci Iváň (Kousek od Tovačova, rychle Krčmaň (okres Přerov), Slavkov u Olomoučákům nejbližší Dub nad Zatopená pole jsou bohatým

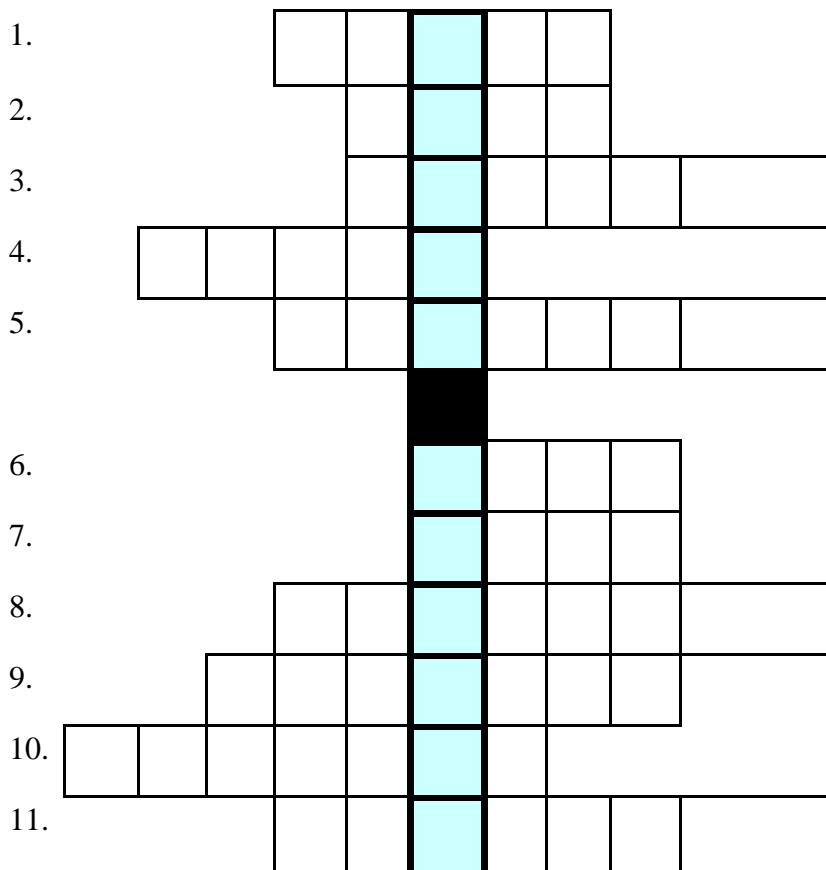
potravou a místem odpočinku pro tahu. Jsou vyhledávané různými i pěvců, kteří lákají dravce. voda na lokalitě (lokalitách) pořád Zatopené pole u Dubu nad nachází přibližně 2km západně od Přijedete-li z Olomouce přes Kožušany - Tážaly, tak se dejte v Dubu na Tyršovské ulici doprava a pokračujte po silnici č. 150 směrem na Prostějov. Silnice zhruba po kilometru klesá níž do meze, kde se za mostkem přes potok na levé straně otevírá výhled na zatopené pole. K nejzajímavějším druhům spatřeným u Dubu nad Moravou byli Raroh velký, Poštolka rudonohá a Sokol stěhovavý. Z bahňáků pak zejména Kameňáček pestrý, Kulík bledý, Jespák malý, Jespák křivozobý, Břehouš černoocasý, Kulík písečný, Koliha malá a Koliha velké.

jsou lokality vysychá), Brna a Moravou. zdrojem ptactvo na druhy bahňáků Aktuálně se drží. Moravou se obce.

PRO CHYTRÉ HLAVY

Pokud rádi soutěžíte, a máte chuť si vyzkoušet své „ptačí“ znalosti, tak právě teď přišel Váš čas. Pokud správně vyluštíte křížovku, a tajenku nám pošlete buď na naše kontaktní adresy uvedené níže, anebo ji odevzdáte v DDM Olomouc na oddělení přírodních věd do 30. listopadu, dostanete od nás za odměnu samolepku s ůhýkem.

1. Nepěvec, s velkou chocholkou pojmenovaný dle svého hlasu
2. Potrava ledňáčka říčního
3. Pták, jemuž se připisuje záliba v lesklých předmětech
4. Druhový název ptáků, obývajících stejný biotop. Např. Křepelka, koroptev...
5. Náš jediný hnízdní parazit
6. Měsíc, o němž pranostika praví, že musí přilétnout a zazpívat skřivani
7. Ptáci často táhnoucí v klínu
8. Značka, dávaná ptákům na nohu
9. Odborný název pro tah
10. Kniha ohrožených živočichů .....kniha
11. Pěvec, jehož maso se dřívá používalo k hostinám, díky jeho lahodné kořeněné chuti

NOVĚ VYCHÁZÍ

Naše společnost vydává novou samolepku s ťuhýkem obecným (*Lanius colurio*). Také vydáváme první Ó, ptačí cedéčko, z akce Acrocephalu s fotografiemi a tabulkami z letošního kroužkování v Bartošovicích. A Ó, ptáci se také dočkají jedné členské samolepky, jak jinak než s dytíkem.

KONTAKT

Ondřej Belfín

ondra.belfin@email.cz

Kateřina Ševčíková

sevcikovaka@seznam.cz (penkavakatka@seznam.cz)

AUTOŘI

Autoři článku: Alina Antošová (*Acrocephalus* 2010); Ondřej Belfín (Kam za ptáky), Kateřina Ševčíková

Autoři fotografií: Ondřej Belfín, Jaroslav Marx, Kateřina Ševčíková...

UPOZORNĚNÍ!

Všechna práva vyhrazena. Šíření fotografií a částí textu, bez předešlého souhlasu autorů, zakázáno. Redakce nezodpovídá za obsah ani za případné tiskové chyby či překlepy.

POZNÁMKA: Orlovci říční zřejmě na daném místě žijí, a tudíž se omlouvám za zavádějící článek, ikdyž v nejmenované literatuře se orlovci uvádí „pouze nad vodou“. Ostatně, každý si závěr může domyslet sám.